

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

формування сучасного педагога. Спираючись на нейронаукове підґрунтя, методологічний досвід міжнародних шкіл (зокрема авторську методику проф. Ольги Збарської та напрацювання Інституту креативного мислення «ОЗ КРЕДО») і дисциплінарну специфіку філологічної підготовки, ми отримуємо інструмент, здатний виховувати вчителів, готових до викликів епохи невизначеності. Інвестиція у розвиток критично-креативного мислення майбутніх учителів — це, по суті, інвестиція у стратегічну стійкість українського освітнього простору і, у ширшому сенсі, української нації.

ОНИКІЄНКО Інна Іванівна

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ НА УРОКАХ ЕКОЛОГІЇ

У сучасному світі, що характеризується швидким розвитком науки, техніки, інформаційними перевагами та екологічними викликами, особливого значення набуває формування критичного мислення у студентів. Критичне мислення дозволяє не лише засвоювати знання, але й аналізувати інформацію, робити обґрунтовані висновки, оцінювати її достовірність та приймати рішення. Особливо це стосується екології, адже тема докіль часто обговорюється в новинах, соцмережах і навіть у повсякденному житті. Уроки екології добре підходять для цього, тому що вони пов'язані з реальними проблемами, які стосуються кожного з нас.

Критичне мислення — це вміння не просто сприймати інформацію, а аналізувати її. Це означає:

- перевіряти, чи правда те, що ми читаємо або чуємо;
- думати, чому саме так, а не інакше;
- робити власні висновки.

Науковці визначають критичне мислення як складний процес, що включає взаємодію когнітивних, емоційних та мотиваційних компонентів. Воно формується не ізольовано, а в процесі навчальної діяльності, особливо за умов активного залучення студентів до аналізу інформації та вирішення проблем.

Критично мисляча людина не вірить у все підряд, а ставить запитання і шукає відповіді. Вона може пояснити свою думку і довести її.

Екологія як навчальна дисципліна має великий потенціал для розвитку критичного мислення, тому що тут немає простих відповідей. Наприклад:

- чи варто повністю відмовитися від пластику?
- чи безпечна атомна енергетика?
- що важливіше: розвиток економіки чи збереження природи?

На такі питання не можна відповісти одним словом. Потрібно подумати, порівняти різні точки зору, оцінити наслідки. Саме це і розвиває критичне

мислення. Екологічна освіта формує не лише знання, а й екологічний стиль мислення, що базується на відповідальності та усвідомленні наслідків рішень.

В наш час дуже важливо, щоб уроки були не просто лекціями, а активною роботою для студентів.

По — перше, це проблемні питання. Коли викладач ставить запитання, на яке немає готової відповіді, це змушує думати. Наприклад: “Як зменшити забруднення у нашому місті?”. Студенти повинні: проаналізувати, знайти причини, запропонувати рішення.

По — друге, дискусії. Коли студенти обговорюють тему, вони вчаться висловлювати свою думку і слухати інших. Іноді можна навіть змінити свою точку зору, якщо почути сильні аргументи.

По — третє, робота з реальними прикладами. Дуже ефективно розглядати реальні ситуації: екологічні катастрофи, проблеми міст, діяльність підприємств. Це допомагає зрозуміти, як знання застосовуються в житті.

По — четверте, проекти. Коли студенти самі досліджують певну проблему, наприклад стан повітря чи води, вони краще розуміють матеріал і вчаться працювати самостійно.

Викладач у формуванні критичного мислення виступає не лише джерелом знань. Він не повинен просто диктувати матеріал, а має:

- ставити цікаві запитання;
- заохочувати до обговорення;
- підтримувати різні думки.

Важливо, щоб студенти не боялися помилятися і могли вільно висловлювати свої ідеї.

Процеси формування критичного мислення можна умовно поділити на три етапи:

1. Актуалізація знань. Студенти пригадують попередні знання, формують питання.

2. Осмислення інформації. Аналіз нових даних, пошук причин і зв'язків.

3. Рефлексія. Узагальнення, формування висновків, оцінка результатів.

Особливо важливе те, що студенти починають відповідальніше ставитися до природи і розуміти наслідки своїх дій.

Звичайно, не все так просто. Є певні труднощі: багато студентів звикли просто запам'ятовувати, а не думати; не всі активно беруть участь в обговореннях. Але ці проблеми можна вирішити, якщо зробити навчання більш цікавим і сучасним.

Отже, формування критичного мислення на уроках екології є дуже важливим. Це допомагає студентам не тільки краще розуміти предмет, а й підготуватися до реального життя. Екологія вчить нас думати про майбутнє, оцінювати свої дії і приймати відповідальні рішення. А критичне мислення допомагає робити це правильно. Екологічна освіта має значний потенціал для

розвитку критичного мислення завдяки своїй практичній спрямованості та міждисциплінарному характеру.

ОПАРИСТА Анастасія Вікторівна

THE INTEGRATION OF CRITICAL THINKING IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING IN HIGHER EDUCATION USING THE COMMUNICATIVE METHOD

In the modern globalized world, it is impossible to imagine the effective functioning of an individual without the development of critical thinking, as it enables the analysis of large volumes of information, resistance to disinformation, informed decision-making, and adaptation to rapid changes. In this context, the search for effective pedagogical approaches to its formation within the educational process becomes especially relevant. One such approach is the communicative method of teaching foreign languages, which is considered a conceptual basis for integrating critical thinking, as it provides favorable conditions for active verbal interaction, argumentation of their position, and reflective understanding of learners educational experiences.

Critical thinking functions as an independent component of an individuals intellectual development, ensuring the ability to analyze, interpret, and evaluate information, formulate well-reasoned conclusions, and make informed decisions. In the context of higher education, it contributes to the formation of professional competence, the development of analytical skills, independence of judgment, and readiness to solve complex professional tasks.

The development of critical thinking within the communicative method is ensured through active student interaction, the use of problem-based learning, the organization of discussions and debates, as well as the use of authentic communicative situations that stimulate analysis, argumentation, and evaluation of information.

The development of critical thinking within the communicative method is supported through active student interaction and the application of the following techniques:

1. Problem-based learning, in which students not only reproduce language patterns but also use live language to solve complex real-life situations.
2. Discussions and debates, during which students apply arguments “for” and “against” to analyze and resolve controversial issues.

Andrii Moskaliuk Project for adapting methodological approaches to the study of electrical engineering disciplines in the face of modern challenges	Москалюк Андрій Проект адаптації методичних підходів до вивчення електротехнічних дисциплін в умовах сучасних викликів	251
Svitlana Nikolaienko Critical and creative thinking as key competencies of future teachers	Ніколаєнко Світлана Критичне та креативне мислення як ключові компетенції майбутніх учителів	257
Inna Onikiienko Developing critical thinking in students in ecology lessons	Онікієнко Інна Формування критичного мислення у студентів на уроках екології	260
Anastasiia Oparysta The integration of critical thinking in english language teaching in higher education using the communicative method	Опариста Анастасія Інтеграція критичного мислення у викладання англійської мови у вищій освіті з використанням комунікативного методу	262
Ruslan Osin Critical thinking in teaching subjects in higher education	Осін Руслан Критичне мислення при викладанні дисциплін у вищому навчальному закладі	264
Liudmyla Pakushyna Critical thinking in the professional activities of speech therapist teachers and the process of its formation in a higher education institution	Пакушина Людмила Критичне мислення у професійній діяльності вчителів-логопедів та процес його формування в умовах закладу вищої освіти	266
Olena Paskal Developing critical thinking in future social workers as a condition for making informed decisions	Паскаль Олена Розвиток критичного мислення майбутніх соціальних працівників як умова прийняття обґрунтованих рішень	270
Mariia Patrul Pedagogical creativity as a condition for effective training of future psychologists within the discipline of "group psychocorrection workshop"	Патруль Марія Педагогічна креативність як умова ефективноної підготовки майбутніх психологів у межах дисципліни «практикум з групової психокорекції»	273